

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра фізичного виховання

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Декан гуманітарно-педагогічного факультету, доц.
Інна САВИЦЬКА
“_____” _____ 2023 р.

“СХВАЛЕНО”
на засіданні кафедри фізичного виховання
Протокол № 20 від 30.05. 2023 р.
завідувач кафедри фізичного виховання
_____ Микола КОСТЕНКО

”РОЗГЛЯНУТО”
Гарант ОПШ
«Фізична культура і спорт» (ОС «Бакалавр»),
доцент кафедри фізичного виховання
_____ Сава БРИНЗАК

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ІСТОРІЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ**

спеціальність _____ 017 «Фізична культура і спорт» _____
освітньо-професійна програма _____ «Фізична культура і спорт» _____
факультет (ННІ) _____ Гуманітарно-педагогічний _____

Розробник: канд. педагогічних наук, професор, професор кафедри фізичного виховання Путров С.Ю., канд. педагогічних наук., доцент кафедри фізичного виховання Мирошніченко В.О.

Київ – 2023

1. Опис навчальної дисципліни

ОК 8. «ІСТОРІЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ»

Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	
Освітній ступінь	<i>бакалавр</i>
Галузь знань	<i>01 Освіта/Педагогіка</i>
Спеціальність	<i>017 «Фізична культура і спорт»</i>
Освітньо-професійна програма	<i>«Фізична культура і спорт»</i>
Характеристика навчальної дисципліни	
Вид	<i>Обов'язковий освітній компонент</i>
Загальна кількість годин	<i>120</i>
Кількість кредитів ECTS	<i>4</i>
Кількість змістових модулів	<i>4</i>
Курсовий проект (робота) (за наявності)	<i>Не передбачено</i>
Форма контролю	<i>Екзамен</i>
Показники навчальної дисципліни для денної форми навчання	
	<i>денна форма навчання</i>
Рік підготовки (курс)	<i>Перший (1курс)</i>
Семестр	<i>другий</i>
Лекційні заняття	<i>30 год.</i>
Практичні, семінарські заняття	<i>30 год.</i>
Лабораторні заняття	<i>-</i>
Самостійна робота	<i>60 год.</i>
Індивідуальні завдання	<i>-</i>
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання:	
аудиторних	<i>4 год.</i>
самостійна робота студента	<i>4 год.</i>

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета дисципліни «Історія фізичної культури» полягає у формуванні у студентів фундаментальних знань стосовно виникнення, становлення і розвитку фізичного виховання і спорту, а також науково-методичного обґрунтування генези олімпійського руху та професійного спорту, сучасного стану та перспектив розвитку олімпійського руху у світі та в Україні, та формуванні необхідних вмінь та навичок для ефективної професійної діяльності.

Предметом навчальної дисципліни є історія фізичної культури і спорту як складова частина світової та вітчизняної культури.

Завдання дисципліни:

- Охарактеризувати історію фізичної культури як навчальну і наукову дисципліну;
- Розкрити питання щодо витоків фізичної культури;
- Охарактеризувати фізичну культуру в первісному суспільстві;
- Розкрити питання щодо фізичної культури Стародавнього світу ;
- Сформувати знання про фізичну культуру епохи Середньовіччя;
- Дослідити питання щодо фізичної культури Нового часу;
- Дослідити питання щодо витоків фізичної культури в Україні;
- З'ясувати особливості фізичного виховання у Київській Русі;
- Сформувати знання щодо фізичної культури та спорту в Україні у XIX-XX ст.;
- Розкрити питання щодо Олімпійських ігор стародавньої Греції ;
- Сформувати знання щодо відродження олімпійських ігор сучасності;
- Розкрити питання щодо історичних особливостей розвитку міжнародного олімпійського руху;
- Дослідити питання щодо міжнародного олімпійського комітету та його діяльності;
- Сформувати знання про особливості розвитку міжнародного спортивного руху сучасності;
- Розкрити питання щодо створення НОК України та особливості його діяльності;
- Охарактеризувати Україну в олімпійському русі.

Набуття компетентностей:

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у сфері фізичної культури і спорту або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів наук з фізичного виховання і спорту, та характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

загальні компетентності (ЗК)

ЗК 1. Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 3. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і примножувати досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій.

ЗК 4. Здатність працювати в команді.

ЗК 10. Здатність бути критичним і самокритичним.

фахові (спеціальні) компетентності (ФК):

СК 1. Здатність забезпечувати формування фізичної культури особистості.

СК 6. Здатність до розуміння ретроспективи формування сфери фізичної культури і спорту.

СК 14. Здатність до безперервного професійного розвитку.

результати навчання:

РН 1. Здійснювати аналіз суспільних процесів у сфері фізичної культури і спорту, демонструвати власне бачення шляхів розв'язання існуючих проблем.

РН 4. Показувати навички самостійної роботи, демонструвати критичне та самокритичне мислення.

РН 5. Засвоювати нову фахову інформацію, оцінювати й представляти власний досвід, аналізувати й застосовувати досвід колег.

РН 12. Аналізувати процеси становлення та розвитку різних напрямів спорту, олімпійського руху та олімпійської освіти на міжнародному та національному рівнях.

3. Програма та структура навчальної дисципліни «Історія фізичної культури» повного терміну денної форми навчання

Назви Змістовних модулів і тем	Кількість годин (денна форма навчання)				
	тижні	усього	у тому числі		
			лекції	практичн	СРС
Змістовний модуль 1 ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ: ВИТОКИ ТА ТРАДИЦІЇ					
Тема 1.1. Історія фізичної культури як навчальна і наукова дисципліна	1	8	2	2	4
Тема 1.2. Витоки фізичної культури. Фізична культура в первісному суспільстві	2	8	2	2	4
Тема 1.3. Фізична культура Стародавнього світу	3	8	2	2	4
Тема 1.4. Фізична культура епохи Середньовіччя	4	8	2	2	4
Тема 1.5. Фізична культура Нового часу	5	8	2	2	4
Разом за змістовним модулем 1		40	10	10	20
Змістовний модуль 2 ІСТОРІЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ В УКРАЇНІ: ВИТОКИ ТА ТРАДИЦІЇ					
Тема 2.1. Витоки фізичної культури в Україні	6	8	2	2	4
Тема 2.2. Особливості фізичного виховання у Київській Русі	7	8	2	2	4
Тема 2.3. Фізична культура та спорт в Україні у XIX-XX ст.	8	8	2	2	4
Разом за змістовним модулем 2		24	6	6	12
Змістовний модуль 3 ІСТОРИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ МІЖНАРОДНОГО ОЛІМПІЙСЬКОГО РУХУ ТА МІЖНАРОДНОГО СПОРТИВНОГО РУХУ					
Тема 3.1. Олімпійські ігри стародавньої Греції	9	8	2	2	4
Тема 3.2. Відродження олімпійських ігор сучасності	10	8	2	2	4
Тема 3.3. Історичні особливості розвитку міжнародного олімпійського руху	11	8	2	2	4
Тема 3.4. Міжнародний олімпійський комітет та його діяльність	12	8	2	2	4
Тема 3.5. Особливості розвитку міжнародного спортивного руху сучасності	13	8	2	2	4
Разом за змістовним модулем 3		40	10	10	20
Змістовний модуль 4 УКРАЇНА НА ОЛІМПІЙСЬКИХ ІГРАХ					
Тема 4.1. Створення НОК України та особливості його діяльності	14	8	2	2	4
Тема 4.2. Україна в олімпійському русі	15	8	2	2	4
Разом за змістовним модулем 4	24	16	4	4	8
Усього годин		120	30	30	60

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	К-ть годин
1.	Історія фізичної культури як навчальна і наукова дисципліна	2
2.	Витоки фізичної культури. Фізична культура в первісному суспільстві	2
3.	Фізична культура Стародавнього світу	2
4.	Фізична культура епохи Середньовіччя	2
5.	Фізична культура Нового часу	2
6.	Витоки фізичної культури в Україні	2
7.	Особливості фізичного виховання у Київській Русі	2
8.	Фізична культура та спорт в Україні у ХІХ-ХХ ст.	2
9.	Олімпійські ігри стародавньої Греції	2
10.	Відродження олімпійських ігор сучасності	2
11.	Історичні особливості розвитку міжнародного олімпійського руху	2
12.	Міжнародний олімпійський комітет та його діяльність	2
13.	Особливості розвитку міжнародного спортивного руху сучасності	2
14.	Створення НОК України та особливості його діяльності	2
15.	Україна в олімпійському русі	2
	Разом	30

5. Самостійна робота студентів

Самостійна робота студентів – різноманітні види індивідуальної та колективної навчальної діяльності студентів, яка здійснюється ними на навчальних заняттях або під час поза аудиторної роботи за завданням викладача, під його керівництвом, проте без його безпосередньої участі.

Головна мета самостійної роботи студентів – закріплення і поглиблення набутих знань, оволодіння прийомами процесу пізнання, розвиток пізнавальних здібностей, а також формування навичок самостійної роботи в навчальній, науковій, професійній діяльності, здатності приймати на себе відповідальність, самостійно вирішити проблеми, знаходити конструктивні рішення, вихід із кризових ситуацій тощо.

Перелік завдань для самостійної роботи студентів

1. Удосконалити уміння та навички ґрунтовно опрацьовувати наукові джерела.
2. Ознайомитися з інформацією в рекомендованій літературі.
3. Ґрунтовно оволодіти знаннями з тем, що винесені на самостійне опрацювання студентів.
4. Написати реферат з дисципліни «Історія фізичної культури».

5. Підготувати мультимедійну презентацію з дисципліни «Історія фізичної культури».
6. Написати доповідь з дисципліни «Історія фізичної культури».
7. Скласти власні тестові завдання з дисципліни «Історія фізичної культури».
8. Скласти словник основних термінів з дисципліни «Історія фізичної культури»

Теми, що винесені на самостійне опрацювання студентів

№ з/п	Назва теми
1.	Джерела вивчення історії фізичної культури
2.	Марксистська теорія. Теорія гри, ігрової діяльності. Теорія магії, культу, релігійних уявлень. Теорія зайвої енергії.
3.	Зміст античної гімнастики. Виховання у Спарті. Виховання в Афінах.
4.	Фізична культура в Стародавній Месопотамії.
5.	Фізична культура в Стародавньому Єгипті.
6.	Фізична культура в Стародавній Індії.
7.	Фізична культура в Стародавньому Китаї.
8.	Фізична культура народів Америки у період до європейської колонізації.
9.	Лицарська система фізичного виховання.
10.	Розвиток фізичної культури серед селян та ремісників-міщан європейських країн.
11.	Вплив християнської релігії на розвиток фізичного виховання.
12.	Утворення нових форм та структур фізичного виховання: релігійних, жіночих, робітничих, парамілітарних
13.	Значення фізичних вправ у житті стародавніх слов'ян
14.	Особливості розвитку фізичної культури і спорту в Східній Україні у XIX-XX ст.
15.	Особливості розвитку фізичної культури в Західній Україні (кінець XIX – 30-і рр. XX ст.). Зародження та розвиток спортивно-гімнастичного руху в Західній Україні.
16.	Особливості спортивного руху в Закарпатті та Буковині у першій третині XX ст.
17.	Роль Івана Боберського в розвитку західно-українського спортивно-гімнастичного руху.
18.	Програма, зміст, учасники Олімпійських ігор. Спортивні споруди Стародавньої Греції.
19.	Піонери відродження Олімпійських ігор. Розкопки Олімпії.
20.	«Ода спорту» та її гуманістична цінність.
21.	Регіональні та континентальні ігри як складова частина міжнародного спортивного руху.

22.	Проблеми та перспективи розвитку сучасного міжнародного спортивного та олімпійського рухів.
-----	---

Теми для написання реферату з дисципліни «Історія фізичної культури».

1. Витоки фізичної культури.
2. Фізична культура в первісному суспільстві.
3. Передумови виникнення і розвитку фізичних вправ та ігор у первісному суспільстві.
4. Географічне середовище і кліматичні умови як чинники виникнення фізичних вправ та ігор.
5. Теорії походження фізичної культури.
6. Особливості фізичної культури стародавнього світу.
7. Значення фізичного виховання в житті Стародавньої Греції.
8. Особливості фізичної культури Стародавнього Риму.
9. Особливості фізичної культури у країнах Стародавнього Сходу та Америки.
10. Фізична культура в Стародавній Месопотамії.
11. Фізична культура в Стародавньому Єгипті.
12. Фізична культура в Стародавній Індії.
13. Фізична культура в Стародавньому Китаї.
14. Фізична культура народів Америки у період до європейської колонізації.
15. Фізична культура епохи Середньовіччя.
16. Особливості європейської фізичної культури в Середні віки.
17. Лицарська система фізичного виховання.
18. Розвиток фізичної культури серед селян європейських країн.
19. Розвиток фізичної культури серед ремісників-міщан європейських країн.
20. Вплив християнської релігії на розвиток фізичного виховання.
21. Передумови формування національних систем фізичного виховання у XVIII-XIX ст.
22. Особливості німецької системи фізичного виховання.
23. Особливості шведської системи фізичного виховання.
24. Особливості французької системи фізичного виховання.
25. Особливості сокільської системи фізичного виховання.
26. Утворення нових форм та структур фізичного виховання: релігійних, жіночих, робітничих, парамілітарних.

Теми для створення мультимедійної презентації з дисципліни «Історія фізичної культури».

1. Витоки фізичної культури в Україні.

2. Зародження фізичної культури на українських землях у період первіснообщинного ладу.
3. Особливості фізичної культури скіфо-сарматської доби.
4. Розвиток фізичного виховання та спорту в античних державах Північного Причорномор'я.
5. Значення фізичних вправ у житті стародавніх слов'ян.
6. Особливості фізичного виховання у Київській Русі.
7. Провідні форми та напрямки фізичного виховання у Київській Русі.
8. Фізична підготовка запорізького козацтва.
9. Фізична культура та спорт в Україні у XIX-XX ст.
10. Історичні передумови розвитку спортивного руху в Україні.
11. Особливості розвитку фізичної культури і спорту в Східній Україні у XIX-XX ст.
12. Особливості розвитку фізичної культури в Західній Україні (кінець XIX – 30-і рр. XX ст.).
13. Зародження та розвиток спортивно-гімнастичного руху в Західній Україні.
14. Діяльність сокільських, січових, пластових, лугових та спортивних товариств Галичини.
15. Особливості спортивного руху в Закарпатті та Буковині у першій третині XX ст.
16. Роль Івана Боберського в розвитку західно-українського спортивно-гімнастичного руху.
17. Розвиток спорту за часів УРСР.
18. Зародження організаційних, програмно-нормативних та науково-методичних основ системи фізичного виховання.

Теми для написання доповіді з дисципліни «Історія фізичної культури».

1. Олімпійські ігри стародавньої Греції.
2. Значення спорту у житті античних греків.
3. Передумови виникнення Олімпійських ігор у Стародавній Греції.
4. Програма, зміст, учасники Олімпійських ігор.
5. Спортивні споруди Стародавньої Греції.
6. Причини занепаду давньогрецьких Олімпійських ігор.
7. Відродження олімпійських ігор сучасності.
8. Передумови відродження Олімпійських ігор сучасності.
9. Піонери відродження Олімпійських ігор.
10. Розкопки Олімпії.
11. Життя та діяльність П. Де Кубертена.
12. Атлетичний конгрес 1894 року та його значення.
13. Історичні особливості розвитку міжнародного олімпійського руху.
14. Організація, проведення та значення Ігор I Олімпіади.
15. Хронологія та аналіз Олімпійських ігор сучасності.

16. Міжнародний олімпійський комітет та його діяльність.
17. Діяльність Міжнародного Олімпійського Комітету та його президентів.
18. Олімпійська символіка та атрибутика.
19. «Ода спорту» та її гуманістична цінність.
20. Параолімпійські ігри та їх значення.
21. Особливості розвитку міжнародного спортивного руху сучасності.
22. Міжнародний робітничий рух 20-30-х років.
23. Регіональні та континентальні ігри як складова частина міжнародного спортивного руху.
24. Міжнародний студентський спортивний рух, Універсиади.
25. Розвиток неолімпійських видів спорту.
26. Проблеми та перспективи розвитку сучасного міжнародного спортивного та олімпійського рухів.

6. Контрольні питання, комплекти тестів для визначення рівня засвоєння знань студентами

ПИТАННЯ ДО МОДУЛЬНОЇ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ №1

1. Історія фізичної культури як навчальна і наукова дисципліна.
2. Основні терміни і поняття дисципліни та еволюція їх розвитку.
3. Визначення понять «фізична культура», «фізичне виховання», «спорт», «гімнастика», «олімпійський рух».
4. Періодизація та джерела вивчення історії фізичної культури.
5. Джерела вивчення історії фізичної культури.
6. Витоки фізичної культури.
7. Фізична культура в первісному суспільстві.
8. Передумови виникнення і розвитку фізичних вправ та ігор у первісному суспільстві.
9. Географічне середовище і кліматичні умови як чинники виникнення фізичних вправ та ігор.
10. Теорії походження фізичної культури.
11. Марксистська теорія.
12. Теорія гри, ігрової діяльності.
13. Теорія магії, культу, релігійних уявлень.
14. Теорія зайвої енергії.
15. Фізична культура стародавнього світу.
16. Особливості фізичної культури стародавнього світу: провідні форми та суспільне значення.
17. Значення фізичного виховання в житті Стародавньої Греції.
18. Зміст античної гімнастики. Виховання у Спарті.
19. Виховання в Афінах.
20. Особливості фізичної культури Стародавнього Риму.

21. Особливості фізичної культури у країнах Стародавнього Сходу та Америки.
22. Фізична культура в Стародавній Месопотамії.
23. Фізична культура в Стародавньому Єгипті.
24. Фізична культура в Стародавній Індії.
25. Фізична культура в Стародавньому Китаї.
26. Фізична культура народів Америки у період до європейської колонізації.
27. Фізична культура епохи Середньовіччя.
28. Особливості європейської фізичної культури в Середні віки.
29. Особливості фізичного виховання у Середні віки в країнах Сходу.
30. Лицарська система фізичного виховання.
31. Розвиток фізичної культури серед селян та ремісників-міщан європейських країн.
32. Вплив християнської релігії на розвиток фізичного виховання.
33. Зародження науково–методичної думки в галузі фізичного виховання.
34. Передумови формування національних систем фізичного виховання у XVIII-XIX ст.
35. Особливості німецької, шведської, французької та сокільської систем фізичного виховання.
36. Утворення нових форм та структур фізичного виховання: релігійних, жіночих, робітничих, парамілітарних.

ПИТАННЯ ДО МОДУЛЬНОЇ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ №2

1. Витоки фізичної культури в Україні.
2. Зародження фізичної культури на українських землях у період первіснообщинного ладу.
3. Особливості фізичної культури скіфо-сарматської доби.
4. Розвиток фізичного виховання та спорту в античних державах Північного Причорномор'я.
5. Значення фізичних вправ у житті стародавніх слов'ян.
6. Особливості, провідні форми та напрямки фізичного виховання у Київській Русі.
7. Фізична підготовка запорізького козацтва.
8. Фізична культура та спорт в Україні у XIX-XX ст.
9. Історичні передумови розвитку спортивного руху в Україні.
10. Особливості розвитку фізичної культури і спорту в Східній Україні у XIX-XX ст.
11. Особливості розвитку фізичної культури в Західній Україні (кінець XIX – 30-і рр. XX ст.).

12. Зародження та розвиток спортивно-гімнастичного руху в Західній Україні.
13. Діяльність сокільських, січових, пластових, лугових та спортивних товариств Галичини.
14. Особливості спортивного руху в Закарпатті та Буковині у першій третині ХХ ст.
15. Роль Івана Боберського в розвитку західно-українського спортивно-гімнастичного руху.
16. Розвиток спорту за часів УРСР.
17. Зародження організаційних, програмно-нормативних та науково-методичних основ системи фізичного виховання.

ПИТАННЯ ДО МОДУЛЬНОЇ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ №3

1. Олімпійські ігри стародавньої Греції.
2. Значення спорту у житті античних греків.
3. Передумови виникнення Олімпійських ігор у Стародавній Греції.
4. Програма, зміст, учасники Олімпійських ігор.
5. Спортивні споруди Стародавньої Греції.
6. Причини занепаду давньогрецьких Олімпійських ігор.
7. Відродження олімпійських ігор сучасності.
8. Передумови відродження Олімпійських ігор сучасності.
9. Піонери відродження Олімпійських ігор.
10. Розкопки Олімпії.
11. Життя та діяльність П. Де Кубертена.
12. Атлетичний конгрес 1894 року та його значення.
13. Історичні особливості розвитку міжнародного олімпійського руху.
14. Організація, проведення та значення Ігор I Олімпіади.
15. Хронологія та аналіз Олімпійських ігор сучасності.
16. Міжнародний олімпійський комітет та його діяльність.
17. Діяльність Міжнародного Олімпійського Комітету та його президентів.
18. Олімпійська символіка та атрибутика.
19. «Ода спорту» та її гуманістична цінність.
20. Параолімпійські ігри та їх значення.
21. Особливості розвитку міжнародного спортивного руху сучасності.
22. Міжнародний робітничий рух 20-30-х років.
23. Регіональні та континентальні ігри як складова частина міжнародного спортивного руху.
24. Міжнародний студентський спортивний рух, Універсіади.
25. Розвиток неолімпійських видів спорту.
26. Проблеми та перспективи розвитку сучасного міжнародного спортивного та олімпійського рухів.

ПИТАННЯ ДО МОДУЛЬНОЇ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ №4

1. Створення НОК України та особливості його діяльності.
2. Особливості, проблеми та перспективи розвитку спортивного руху в сучасній Україні.
3. Україна в олімпійському русі.
4. Україна в міжнародному олімпійському русі.
5. Виступи українських спортсменів у Олімпійських іграх.

ПИТАННЯ ДО ЕКЗАМЕНУ З ДИСЦИПЛІНИ «ІСТОРІЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ»

1. Історія фізичної культури як навчальна і наукова дисципліна.
2. Основні терміни і поняття дисципліни та еволюція їх розвитку.
3. Визначення понять «фізична культура», «фізичне виховання», «спорт», «гімнастика», «олімпійський рух».
4. Періодизація та джерела вивчення історії фізичної культури.
5. Джерела вивчення історії фізичної культури.
6. Витоки фізичної культури.
7. Фізична культура в первісному суспільстві.
8. Передумови виникнення і розвитку фізичних вправ та ігор у первісному суспільстві.
9. Географічне середовище і кліматичні умови як чинники виникнення фізичних вправ та ігор.
10. Теорії походження фізичної культури.
11. Марксистська теорія.
12. Теорія гри, ігрової діяльності.
13. Теорія магії, культу, релігійних уявлень.
14. Теорія зайвої енергії.
15. Фізична культура стародавнього світу.
16. Особливості фізичної культури стародавнього світу: провідні форми та суспільне значення.
17. Значення фізичного виховання в житті Стародавньої Греції.
18. Зміст античної гімнастики. Виховання у Спарті.
19. Виховання в Афінах.
20. Особливості фізичної культури Стародавнього Риму.
21. Особливості фізичної культури у країнах Стародавнього Сходу та Америки.
22. Фізична культура в Стародавній Месопотамії.
23. Фізична культура в Стародавньому Єгипті.
24. Фізична культура в Стародавній Індії.
25. Фізична культура в Стародавньому Китаї.
26. Фізична культура народів Америки у період до європейської колонізації.
27. Фізична культура епохи Середньовіччя.

28. Особливості європейської фізичної культури в Середні віки.
29. Особливості фізичного виховання у Середні віки в країнах Сходу.
30. Лицарська система фізичного виховання.
31. Розвиток фізичної культури серед селян та ремісників-міщан європейських країн.
32. Вплив християнської релігії на розвиток фізичного виховання.
33. Зародження науково–методичної думки в галузі фізичного виховання.
34. Передумови формування національних систем фізичного виховання у XVIII-XIX ст.
35. Особливості німецької, шведської, французької та сокільської систем фізичного виховання.
36. Утворення нових форм та структур фізичного виховання: релігійних, жіночих, робітничих, парамілітарних.
37. Витоки фізичної культури в Україні.
38. Зародження фізичної культури на українських землях у період первіснообщинного ладу.
39. Особливості фізичної культури скіфо-сарматської доби.
40. Розвиток фізичного виховання та спорту в античних державах Північного Причорномор'я.
41. Значення фізичних вправ у житті стародавніх слов'ян.
42. Особливості, провідні форми та напрямки фізичного виховання у Київській Русі.
43. Фізична підготовка запорізького козацтва.
44. Фізична культура та спорт в Україні у XIX-XX ст.
45. Історичні передумови розвитку спортивного руху в Україні.
46. Особливості розвитку фізичної культури і спорту в Східній Україні у XIX-XX ст.
47. Особливості розвитку фізичної культури в Західній Україні (кінець XIX – 30-і рр. XX ст.).
48. Зародження та розвиток спортивно-гімнастичного руху в Західній Україні.
49. Діяльність сокільських, січових, пластових, лугових та спортивних товариств Галичини.
50. Особливості спортивного руху в Закарпатті та Буковині у першій третині XX ст.
51. Роль Івана Боберського в розвитку західно-українського спортивно-гімнастичного руху.
52. Розвиток спорту за часів УРСР.
53. Зародження організаційних, програмно-нормативних та науково-методичних основ системи фізичного виховання.
54. Олімпійські ігри стародавньої Греції.
55. Значення спорту у житті античних греків.
56. Передумови виникнення Олімпійських ігор у Стародавній Греції.

57. Програма, зміст, учасники Олімпійських ігор.
58. Спортивні споруди Стародавньої Греції.
59. Причини занепаду давньогрецьких Олімпійських ігор.
60. Відродження олімпійських ігор сучасності.
61. Передумови відродження Олімпійських ігор сучасності.
62. Піонери відродження Олімпійських ігор.
63. Розкопки Олімпії.
64. Життя та діяльність П. Де Кубертена.
65. Атлетичний конгрес 1894 року та його значення.
66. Історичні особливості розвитку міжнародного олімпійського руху.
67. Організація, проведення та значення Ігор I Олімпіади.
68. Хронологія та аналіз Олімпійських ігор сучасності.
69. Міжнародний олімпійський комітет та його діяльність.
70. Діяльність Міжнародного Олімпійського Комітету та його президентів.
71. Олімпійська символіка та атрибутика.
72. «Ода спорту» та її гуманістична цінність.
73. Параолімпійські ігри та їх значення.
74. Особливості розвитку міжнародного спортивного руху сучасності.
75. Міжнародний робітничий рух 20-30-х років.
76. Регіональні та континентальні ігри як складова частина міжнародного спортивного руху.
77. Міжнародний студентський спортивний рух, Універсіади.
78. Розвиток неолімпійських видів спорту.
79. Проблеми та перспективи розвитку сучасного міжнародного спортивного та олімпійського рухів.
80. Створення НОК України та особливості його діяльності.
81. Особливості, проблеми та перспективи розвитку спортивного руху в сучасній Україні.
82. Україна в олімпійському русі.
83. Україна в міжнародному олімпійському русі.
84. Виступи українських спортсменів у Олімпійських іграх.

7. Методи навчання

При викладанні дисципліни застосовуються такі методи навчання, як:

1. Репродуктивний.
2. Проблемного навчання.
3. Евристичний (частково-пошуковий).
4. Дослідницький.

Активізація навчально-пізнавальної діяльності студентів здійснюється через застосування таких форм навчання, як:

- проблемні лекції, лекції теоретичного моделювання;
- практичні-дискусії, практичні - розгорнуті бесіди;
- ділові ігри (елементи);
- презентації навчальних матеріалів;
- застосування наочних матеріалів;
- робота в Інтернеті, бібліотеці;
- застосування методу «case-study»;
- застосування методу «круглого столу»;
- консультації (настановні, контрольні, проблемні).

Проблемні лекції спрямовані на розвиток логічного мислення студентів. Коло питань теми лекції обмежується двома-трьома ключовими моментами, увага студентів концентрується на матеріалі, що не знайшов відображення в підручниках, використовується передовий досвід. Під час лекцій використовується друкований опорний конспект у якому виділені головні висновки з питань, що розглядаються. При викладанні лекційного матеріалу студентам пропонуються питання для самостійного розмірковування. При цьому лектор задає запитання, які спонукають студента шукати розв'язання проблемної ситуації. Така система примушує студентів сконцентруватися і почати активно мислити в пошуках правильної відповіді.

Дискусії передбачають обмін думками та поглядами учасників з приводу даної теми (питання), а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди і переконання, виробляють вміння формулювати думки й висловлювати їх, вчать оцінювати пропозиції інших людей, критично підходити до власних поглядів.

Кейс-метод – метод аналізу конкретних ситуацій, який дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності спеціалістів і передбачає розгляд проблемних ситуацій у процесі вивчення навчального матеріалу.

Презентації – виступи перед аудиторією, що використовуються для представлення певних результатів роботи з виконання індивідуальних завдань.

Метод «круглого столу» має високу ефективність в навчальному процесі студентів. Обговорюючи за круглим столом проблемні питання, студенти вчаться виступати, відстоювати свою точку зору, тим самим збагачуючи свою лексику. Це один з організаційних форм пізнавальної діяльності студентів, що дозволяє закріпити отримані раніше знання, заповнити відсутню інформацію, сформувані вміння розв'язувати проблеми, зміцнити позиції, навчитися культурі ведення дискусії.

Ділові ігри – метод навчання професійної діяльності шляхом її моделювання, близького до реальних умов, із обов’язковим динамічним розвитком ситуації, завдання чи проблеми, котру варто розв’язати відповідно до характеру ухвал і дій її учасників.

8. Форми контролю.

Поточний контроль: опитування, тестові завдання, написання есе, виконання самостійної роботи (в.т.ч. в elearn) Проміжний контроль: написання модульних контрольних робіт Підсумковий контроль: екзамен

9. Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів з курсу «Історія фізичної культури»

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів на практичних заняттях.

1. Критерії оцінювання відповідей студентів на практичному занятті, усна відповідь. Навчальні досягнення студентів на практичних заняттях оцінюються до 2 балів:

Оцінка, в балах	Критерії оцінювання
9-10	Студент має глибокі міцні і системні знання з теми, використовує наукову термінологію, вільно володіє понятійним апаратом. Вміє працювати з науковою літературою. Будує відповідь логічно, послідовно, розгорнуто, використовуючи наукову термінологію. Не допускає помилок в усній формі.
7-8	Студент має міцні ґрунтовні знання, вміє застосовувати їх на практиці, виконує практичну роботу без помилок, але може допустити неточності, окремі помилки в формулюванні відповідей, незначні мовні помилки в наведених прикладах. Студент недостатньо вміє самостійно мислити, не може вийти за межі теми.
5-6	Студент в цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки.
3-4	Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, має фрагментарні знання з теми. Не володіє термінологією, оскільки понятійний апарат не сформований. Не вміє викласти програмний матеріал. Мова невиразна, обмежена, бідна, словниковий запас не дає змогу оформити ідею.
1-2	Частково володіє навчальним матеріалом не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів, допускаючи при цьому суттєві помилки.

Критерії оцінювання виконання студентів модульних контрольних робіт.

Відповідно до начального плану передбачено виконання 4 модульні контрольні роботи, за кожно студент отримує до 30 балів. Модульні контрольні роботи складаються з 30 тестових питань і трьох відповідей, одна з яких правильна. Модульні контрольні роботи знаходяться на elearn.nubip.edu.ua на сторінці дисципліни «Вступ до спеціальності».

За кожно правильну відповідь на питання модульної контрольної роботи, студент отримує 1 бал (30 питань*1 бал= 30 балів).

Критерії оцінювання виконання студентів завдань самостійної роботи.

1. Критерії оцінювання написання реферату з дисципліни «Історія фізичної культури». з дисципліни «Історія фізичної культури», підготовлені студентами, оцінюються до 20 балів:

Оцінка, в балах	Критерії оцінювання
17-20	Запропонована студентом робота викладена в обсязі, що вимагається, оформлена грамотно, спирається на базовий теоретичний і практичний матеріал, містить нову, сучасну інформацію з даного питання і пропозиції щодо її практичного застосування.
13-16	Запропонована студентом робота викладена в обсязі, що вимагається, оформлена грамотно, спирається переважно на базовий теоретичний і практичний матеріал, містить фрагменти сучасної інформації.
9-12	Запропонована студентом робота викладена в необхідному обсязі, оформлена грамотно, включає базовий теоретичний та практичний вихід, але містить певні недоліки у висвітленні питання, яке досліджувалось.
5-8	Робота містить базовий теоретичний та практичний матеріал, але не має практичного виходу. Виклад матеріалу неточний, присутні недоліки у висвітленні теми.
1-4	Робота містить базовий теоретичний та практичний матеріал, але тема розкрита неповністю. Виклад матеріалу неточний, присутні недоліки у висвітленні теми. Обсяг запропонованої роботи не відповідає вимогам.

2. Критерії оцінювання складання словника основних термінів з дисципліни «Історія фізичної культури». Словник основних термінів з дисципліни «Історія фізичної культури», підготовлений студентом, оцінюються до 20 балів:

Оцінка, в балах	Критерії оцінювання
16-20	нараховуються студентам, які не лише склали повний перелік визначених термінів з конкретної теми, а й можуть вільно розтлумачити їх зміст.
11-15	нараховуються студентам, які не лише склали повний перелік визначених термінів з конкретної теми, а й можуть розтлумачити їх зміст, допускаючи помилки в формулюванні відповідей.
6-10	нараховуються студентам, які не лише склали повний перелік визначених термінів з конкретної теми, але не можуть розтлумачити їх зміст.
1-5	нараховуються студентам, які склали неповний перелік визначених термінів з конкретної теми і не можуть їх розтлумачити без конспекту.

3. Критерії оцінювання створення студентом власних мультимедійних презентацій з дисципліни «Історія фізичної культури». Мультимедійні презентації з дисципліни «Історія фізичної культури», підготовлені студентами, оцінюються до 40 балів:

Оцінка, в балах	Критерії оцінювання
33-40	У презентації відображено глибоке розуміння та усвідомлення матеріалу, творчий підхід до поставлених задач. Під час аналізу-інтерпретації зроблені самостійні висновки, аргументація, висловлене власне ставлення до проблеми. Малюнки, звуки, фото, анімації – у кількості, виправданій змістом презентації. Робота виконана творчо і самостійно. Презентація характеризується

	оригінальністю.
25-32	Загалом презентація відповідає тематиці проекту і є досить інформативною. Прослідковується певна структура в розміщенні інформації. Естетичний вигляд дещо псує недостатньо чітка структура розміщення інформації.
17-24	Презентація має чіткі цілі, відповідні темі. Включена інформація добута із різноманітних джерел. Презентація без творчих знахідок.
9-16	Презентація представляє інформацію структуровано у формі опорного конспекту, зрозуміло для аудиторії. Зроблений акцент на важливих питаннях.
1-8	Презентація сфокусована на темі, але не висвітлює її. Наявна певна організаційна структура. Можуть бути фактичні помилки чи незрозумілості, але вони не значні.

4. Критерії оцінювання створення студентом власних тестових завдань з дисципліни «Історія фізичної культури». Власні тестові завдання з дисципліни «Історія фізичної культури», підготовлені студентами, оцінюються до 30 балів:

Оцінка, в балах	Критерії оцінювання
25-30	Тестові завдання чітко відповідають тематиці та оформлені грамотно; характеризуються ґрунтовністю питань і відповідей тестових завдань, а також оригінальністю; наявність 20 запитань тестового завдання.
19-24	Тестові завдання відповідають тематиці та оформлені грамотно, але присутні недоліки у висвітленні питання; наявність 15 запитань тестового завдання.
13-18	Тестові завдання відповідають тематиці та оформлені грамотно, але містить певні негрубі помилки у висвітленні питання; наявність 12 запитань тестового завдання.
7-12	Тестові завдання частково відповідають тематиці, при оформленні допущені помилки; наявність 8 запитань тестового завдання.
1-6	Тестові завдання частково відповідають тематиці, при оформленні допущені грубі помилки; наявність 5 запитань тестового завдання.

5. Критерії оцінювання написання студентом доповідей з дисципліни «Історія фізичної культури». Підготовлена студентами доповідь, оцінюється до 20 балів:

Оцінка, в балах	Критерії оцінювання
17-20	У доповіді відображено глибоке розуміння та усвідомлення матеріалу, творчий підхід до поставлених задач. Під час аналізу-інтерпретації зроблена аргументація, висловлене власне ставлення до проблеми. Робота виконана творчо і самостійно, доповідь характеризується оригінальністю.
13-26	Загалом презентація відповідає тематиці проекту і є досить інформативною. Прослідковується певна структура в розміщенні інформації. Естетичний вигляд дещо псує недостатньо чітка структура розміщення інформації.
9-12	Презентація має чіткі цілі, відповідні темі. Включена інформація добута із різноманітних джерел. Доповідь без творчих знахідок.
5-8	Доповідь представляє інформацію структуровано у формі опорного конспекту, зрозуміло для аудиторії. Зроблений акцент на важливих питаннях.
1-4	Доповідь сфокусована на темі, але не висвітлює її. Наявна певна організаційна структура. Можуть бути фактичні помилки чи незрозумілості, але вони не значні.

Критерії оцінювання складання студентами екзамену.

1. Критерії оцінювання написання студентом відповідей на екзаменаційні запитання. Відповідь на одне екзаменаційне запитання, оцінюється до 10 балів (2 питання по 10 балів):

Оцінка, в балах	Критерії оцінювання
9-10	В повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу.
7-8	Достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки.
5-6	В цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки.
3-4	Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності.
1-2	Частково володіє навчальним матеріалом не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки.

2. Критерії оцінювання написання студентом відповідей на тестові завдання. Написання тестових завдань, оцінюється до 10 балів .

За кожен правильну відповідь на питання, студент отримує 1 бал (10 питань*1 бал= 10 балів).

Розподіл балів, які отримують студенти

1 курс 2 семестр			
Поточне тестування	Змістовний модуль 1.	Тема 1.1. (активність студентів на занятті)	10
		Тема 1.2. (активність студентів на занятті)	10
		Тема 1.3. (активність студентів на занятті)	10
		Тема 1.4. (активність студентів на занятті)	10
		Тема 1.5. (активність студентів на занятті)	10
		Самостійна робота. Написання реферату з дисципліни «Історія фізичної культури»	20
		Модульна контрольна робота	30
		Всього за Змістовний модуль 1	100
	Змістовний модуль 2.	Тема 2.1. (активність студентів на занятті)	10
		Тема 2.2. (активність студентів на занятті)	10
		Тема 2.3. (активність студентів на занятті)	10

		Самостійна робота. Підготувати мультимедійну презентацію з дисципліни «Історія фізичної культури»	40
		Модульна контрольна робота	30
		Всього за Змістовний модуль 2	100
	Змістовний модуль 3.	Тема 3.1. (активність студентів на занятті)	10
		Тема 3.2. (активність студентів на занятті)	10
		Тема 3.3. (активність студентів на занятті)	10
		Тема 3.4. (активність студентів на занятті)	10
		Тема 3.5. (активність студентів на занятті)	10
		Самостійна робота. Підготувати доповідь з дисципліни «Історія фізичної культури».	20
		Модульна контрольна робота	30
		Всього за Змістовний модуль 3	100
	Змістовний модуль 4.	Тема 4.1. (активність студентів на занятті)	10
		Тема 4.2. (активність студентів на занятті)	10
		Самостійна робота. Складання власного тестового завдання	30
		Самостійна робота. Складання словника основних термінів з дисципліни «Історія фізичної культури»	20
		Модульна контрольна робота	30
		Всього за Змістовний модуль 4	100
ЕКЗАМЕН	Відповіді на екзаменаційні запитання (2 питання по 10 балів)		20
	Відповіді на тестові завдання (10 тестових завдань по 1 балу)		10

Засвоєння здобувачем вищої освіти програмного матеріалу змістового модуля вважається успішним, якщо рейтингова оцінка його становить не менше, ніж 60 балів за 100-бальною шкалою.

Після проведення проміжних атестацій із змістових модулів (модульних контрольних робіт) і визначення їх рейтингових оцінок лектором дисципліни визначається рейтинг здобувача вищої освіти з навчальної роботи R_{HP} (не більше 70 балів) за формулою:

$$R_{HP} = \frac{0,7 \cdot (R_{ЗМ}^{(1)} + \dots + R_{ЗМ}^{(n)})}{n}$$

де $R_{ЗМ}^{(1)}$, $R_{ЗМ}^{(n)}$ – рейтингові оцінки із змістових модулів за 100-бальною шкалою;

n – кількість змістових модулів.

Рейтинг здобувача вищої освіти з навчальної роботи округлюється до цілого числа.

На рейтинг з навчальної роботи можуть впливати рейтинг з додаткової роботи та рейтинг штрафний.

Рейтинг з додаткової роботи додається до рейтингу з навчальної і не може перевищувати 20 балів. Він визначається лектором і надається здобувачам вищої освіти рішенням кафедри за виконання робіт, які не передбачені навчальним планом, але сприяють підвищенню рівня їх знань з дисципліни.

Максимальна кількість балів (20) надається здобувачу вищої освіти за:

- отримання диплому I-го ступеню переможця студентської наукової конференції навчально-наукового інституту чи факультету (коледжу) з відповідної дисципліни;
- отримання диплому переможця (I, II чи III місце) II-го етапу Всеукраїнської студентської олімпіади з дисципліни чи спеціальності (напрямку підготовки) у поточному навчальному році;
- отримання диплому (I, II чи III ступеню) переможця Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт з відповідної дисципліни у поточному навчальному році;
- авторство (співавторство) у поданій заявці на винахід чи отриманому патенті України з відповідної дисципліни;
- авторство (співавторство) у виданій науковій статті з відповідної дисципліни;
- виготовлення особисто навчального стенду, макету, пристрою, приладу; розробка комп'ютерної програми (за умови, що зазначене використовується в освітньому процесі при викладанні відповідної дисципліни).

Рейтинг штрафний не перевищує 5 балів і віднімається від рейтингу з навчальної роботи. Він визначається лектором і вводиться рішенням кафедри для здобувачів вищої освіти, які невчасно засвоїли матеріали змістових модулів, не дотримувалися графіка роботи, пропускали заняття тощо.

Семестровий екзамен (далі – екзамен) – це форма підсумкової атестації засвоєння здобувачем вищої освіти теоретичного та практичного матеріалу з навчальної дисципліни за семестр.

Здобувач вищої освіти допускається до складання екзамену або заліку з дисципліни, якщо з цієї дисципліни ним повністю виконані всі види робіт, передбачені робочим навчальним планом та робочою навчальною програмою, а його рейтинг з навчальної роботи з цієї дисципліни становить б не менше, ніж 42 бали ($60 \text{ балів} \times 0,7 = 42 \text{ бали}$).

Студенти, які з навчальної роботи набрали 60 і більше балів, можуть не складати екзамен (залік), але повинні з'явитись із заліковою книжкою на екзамен (залік), де за своєю письмовою згодою (на бланку відповідей на білет) отримати екзаменаційну оцінку (залік) "Автоматично", відповідно до набраної кількості балів, переведених у національні оцінки.

Екзаменаційний білет містить 2 екзаменаційні запитання і 10 тестових завдань.

При проведенні екзамену в електронній формі всі типи тестових завдань оцінюються автоматично системою тестів, окрім розгорнутих відповідей на екзаменаційні запитання. Розгорнуті відповіді на екзаменаційні запитання типу «есе» в системі «Elearn» перевіряють НПП, які проводять екзамен, і виставляють відповідну оцінку.

Оцінювання знань студента відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України» (наказ про уведення в дію від 26.04.2023 р. № 10).

Рейтинг студента, бали	Оцінка національна за результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	Відмінно	Зараховано
74-89	Добре	
60-73	Задовільно	
0-59	Незадовільно	Не зараховано

Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання:	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу викладача за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
Політика щодо академічної доброчесності:	Роботи повинні бути оформлені згідно зразку та мати коректні текстові посилання на використану літературу
Політика щодо відвідування:	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканом факультету)

10.Рекомендовані джерела інформації

1. «Історію знаєш – перемогу здобуваєш!»: Режим доступу - <http://kobza.com.ua/novyny/6071-istoriiu-znaiesh-peremohu-zdobuvaiesh.html>
2. Tsos, A., & Dedeluk, N. (2022). Олімпізм в історії фізичної культури України. *Physical Education, Sport and Health Culture in Modern Society*, (3(59), 15–21.
3. Бондар А. С., Приходько Г. І. Історія фізичної культури: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Харків: Бровін О. В. [вид.], 2013. 220 с.
4. Булатова М. М., Бубка С. Н., Платонов В. М. Олімпійський спорт у системі гуманітарної освіти: навчальне видання. К.: Перший друк, 2019. 912 с.

5. Булатова М. М., Єрмолова В. М., Кроль І. М. Олімпійські мандри. Частина 1 : метод. посіб. / М. М. Булатова, В. М. Єрмолова, І. М. Кроль. К. : НОК України, 2020. 64 с.
6. Булатова М. М., Єрмолова В. М., Кроль І. М. Олімпійські мандри. Частина 2 : метод. посіб. / М. М. Булатова, В. М. Єрмолова, І. М. Кроль. К. : НОК України, 2021. 64 с.
7. Булатова М. М., Єрмолова В. М., Кроль І. М. Олімпійські мандри. Частина 3. Історія : метод. посіб. / М. М. Булатова, В. М. Єрмолова, І. М. Кроль. К., НОК України, 2022. 76 с.
8. Василюк В. М. Історія фізичної культури: навч. посіб. Рівне: Волинські обереги, 2015. 307 с.
9. Вербицький В. А. Історія фізичної культури та спорту в Україні : навч. посіб. / В. А. Вербицький, І. Г. Бондаренко. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2014. 340 с.
10. Вербицький В. А., Бондаренко І. Г. Історія фізичної культури та спорту в Україні: навчальний посібник. Миколаїв : ЧДУ ім. Петра Могили, 2014. 340 с.
11. Єрмолова В.М. Олімпійська освіта: теорія і практика: навч. посіб. Київ, 2011. 335 с.
12. Історія фізичної культури на різних етапах розвитку суспільства (частина II) : навчально - методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів усіх спеціальностей / С. В. Хоменко, Т.О. Гриб, Т. Г. Клименченко // Суми: 2019. 105 с.
13. Конспект лекцій з дисципліни «Історія фізичної культури» для здобувачів вищої освіти за освітньо-професійною програмою «Фізична культура і спорт» першого (бакалаврського) рівня спеціальності: 017 «Фізична культура і спорт» очної форми навчання / Укладач: к.т.н., професор Губарєв І.В. Кам'янське, ДДТУ, 2022. 174 с.
14. Лазоренко, С. А. Історія наукової думки у фізичній культурі [Текст] : навчально-методичний посібник / С. А. Лазоренко ; Міністерство освіти і науки України, Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка. Суми : ФОП Цьома С. П., 2023. 262 с.
15. Лях-Породько О. Історико-педагогічні аспекти системи виховання сокілства. Спортивний вісник Придніпров'я. 2013. № 1. С. 184-188.
16. Маркова О. В. Історія фізичної культури (до періоду античності): навч.-метод. посіб. Кропивницький: КОД, 2018. 234 с.
17. Олімпійський рух: історія і сучасність [Текст] : у 2 кн. Кн. 1 / М. М. Булатова, С. Н. Бубка, В. М. Платонов ; НОК України. Київ : Перша друкарня, 2021. 640 с. : кольор. іл, фот. (в пер.)
18. онлайн журнал «Спортивний родовід»: Режим доступу - <https://www.sfu.org.ua/news/zaprosuiemo-do-pereglyadu-onlayn-zhurnalu-sportivniy-rodovid>
19. Платонов В. Н., Булатова М. М., Бубка С. Н. Олімпійський спорт: в 2 Т; под общ. ред. В.Н. Платонова. Київ: Олимп. Л-ра, 2009. Т 1. 736 с.

20. Платонов В. Н., Булатова М. М., Бубка С. Н. Олимпийский спорт: в 2 Т; под общ. ред. В.Н. Платонова. Київ: Олимп. Л-ра, 2009. Т 2. 696 с.
21. Платонов В. Н., Гуськов С. И. Олимпийский спорт: учебник: в 2-х кн. Киев: Олимпийская литература, 1994. Кн. 1. 496 с.
22. Платонов В. Н., Гуськов С. И. Олимпийский спорт: учебник: в 2-х кн. Киев: Олимпийская литература, 1997. Кн. 2. 384 с.
23. Севрюк М. П. Історія фізичної культури і спорту: навч. посіб. Кременчук: Олексієнко В. В., 2015. 115 с.
24. Солопчук М. С. Всесвітня історія фізичної культури і спорту: навчально-методичний / М. С. Солопчук, А.О. Боднар, Д. М. Солопчук. Кам'янець-Подільський : ТОВ «Друкарня «Рута«», 2016. 126 с.
25. Солопчук М. С., Боднар А. О. Олімпійська освіта. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2013. 176 с.
26. Степанюк С. І., Гречанюк О. О., Маляренко І. В. Методичний посібник для вивчення дисципліни «Історія фізичної культури» за блочно-модульною системою: Для студентів денної та заочної форми навчання факультету фізичного виховання та спорту. Херсон: Видавництво ХДУ, 2006. 236 с.
27. Степанюк С.І. Історія фізичної культури: [навчально-методичний посібник /для здобувачів ступеню вищої освіти «бакалавр» денної та заочної форм навчання спеціальностей 014.11 середня освіта (фізична культура), 017 фізична культура і спорт] // Світлана Степанюк, Оксана Гречанюк, Ірина Маляренко, Віра Ткачук. Херсон: вид-во ПП Вишемирський В.С., 2016. 272с.
28. Фізична культура і здоров'я людини: історія, сьогодення і майбутнє (до 100-річчя першого київського диплома вчителя фізичної культури): прогр. міжнар. наук.-практ. конф., 18-19 жовт. 2012 року. Київ: [б. в.], 2012. 19 с.
29. Цьось А. В. Розвиток фізичного виховання на території України з найдавніших часів до початку ХІХ ст. : автореф. дис. ... д-ра. наук з фіз. виховання і спорту : 24.00.02. Харків, 2005. 40 с.
30. Школа О. М., Золочевський В. В. Історія фізичної культури. За вимогами кредитно-трансферної системи: навчальний посібник; за ред. О. М. Школи. Харків, ХГПА, 2013. 217с.